

HAKA

Eesti Hariduse
Kvaliteediagentuur

Täienduskoolitusasutuste lävendipõhise kvaliteedihindamise tulemused 2019-2022

Kaija Kumpas-Lenk

2023

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Lävendipõhine hindamine 2019-2022	4
Veebilehtede hindamise tulemused	4
Õppe kvaliteedi hindamise tulemused	5
Peamised järeldused.....	8
Kokkuvõte.....	8

Sissejuhatus

Elukestev õpe ja täienduskoolitustel osalemine on üha kasvav trend. Selleks, et iga täienduskoolitusel osalev inimene saaks hariduse, mis on parima võimalikust, on oluline, et täienduskoolitusasutused pakuksid kvaliteetset koolitusteenust. Täienduskoolituste kvaliteedi edendamiseks ja täiskasvanute koolituse seaduse (TäKS) nõuete tõhusamaks täitmiseks andis Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) Eesti Hariduse Kvaliteediagentuurile (HAKA) 2018. aastal ülesande töötada välja täienduskoolituse kvaliteedi edendamise süsteem.

Koostöös valdkonna ekspertidega töötasime välja kvaliteedi hindamise mudeli, mille eesmärgiks oli hinnata, kuidas täienduskoolitusasutused täidavad TäKS nõudeid ja motiveerida koolitusasutusi pakkuma koolitusi, mis on kvaliteetsed, vastavad õppija vajadustele ning tööturu ootustele. Kuna see mudel keskendub seaduse miinimumnõuete täitmise hindamisele, siis nimetatakse seda lävendipõhiseks hindamiseks. 2019.aasta sügisel alustasime lävendipõhise hindamisega Eesti Töötukassa koolituskaardi partnerite hulgas. Käesoleva kokkuvõttega annan ülevaate 2019–2022 läbi viidud lävendipõhise hindamise tulemustest.

Kokkuvõte baseerub täienduskoolituse hindamistulemuste varasematel analüüsidel ja kokkuvõtetel: [Täienduskoolitusasutuste kvaliteedi hindamine 2020: tulemused ja õppetunnid](#); [Täienduskoolitusasutuste kvaliteedi hindamine 2019–2021: tulemused ja õppetunnid](#); [Kokkuvõte tervise ja heaolu valdkonna täienduskoolitusasutuste õppe kvaliteedi hindamisest](#).

Lävendipõhine hindamine 2019-2022

Lävendipõhine hindamine täienduskoolitusasutuste kvaliteedi hindamine, mis koosneb kahest etapist:

1. veebilehe hindamine: hinnatakse, kas asutuse veebileht sisaldab TäKS-is nõutud teavet;
2. õppe kvaliteedi hindamine: hinnatakse, kas õppekava ja õppe läbiviimine vastavad TäKS-i ja täienduskoolituse standardi nõuetele.

Õppe kvaliteeti hinnatakse vaid nendes täienduskoolitusasutustes, mis on positiivselt läbinud veebilehe hindamise. Hindamise tulemusel saab koolitusasutus hinnangu, kas asutuse koolitustegevus

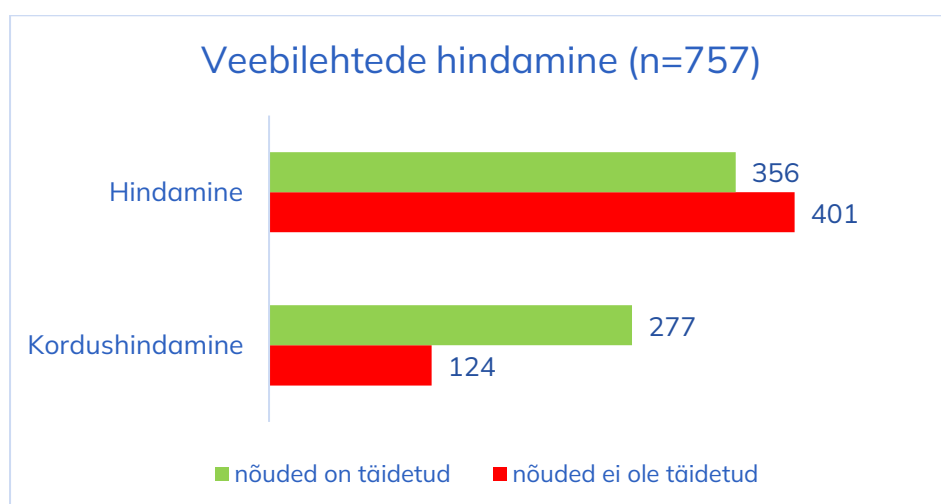
- vastab TäKS ja täienduskoolituse standardi nõuetele – lävend on täidetud, kõik hindamiskriteeriumid on saanud positiivse hinnangu, või
- ei vasta TäKS ja täienduskoolituse standardi nõuetele – lävend ei ole täidetud, kui vähemalt üks hindamiskriteerium on saanud negatiivse hinnangu.

Negatiivse hinnangu saanud asutustel oli võimalik osaleda kordushindamisel.

Veebilehtede hindamise tulemused

Teave veebilehel annab õppijale informatsiooni koolituse kohta ja toetab seeläbi õppijat koolituse valimisel. Samuti näitab teave veebilehel asutuse suutlikkust korraldada täienduskoolitust valdkonnas kokku lepitud ja seadusega sätestatud põhimõtete alusel.

2021. aasta juuniks hindasime 757 täienduskoolitusasutuse veebilehte. Hindamisel selgus, et veidi vähem kui pooled asutustest täitsid seaduse nõudeid (joonis 1). Kordushindamise tulemused olid mõneti paremad, ligi 70% hinnatud asutustest oli veebilehte täiendanud ja said seega positiivse tulemuse. Veebilehtede kordushindamise negatiivse tulemuse saanud asutustega suhtles edasi töötukassa, et anda täiendavaid võimalusi veebilehe kordategemiseks või lõpetada koolitusasutusega koostöö.

Joonis 1. Veebilehtede hindamisel osalenud asutuste tulemused

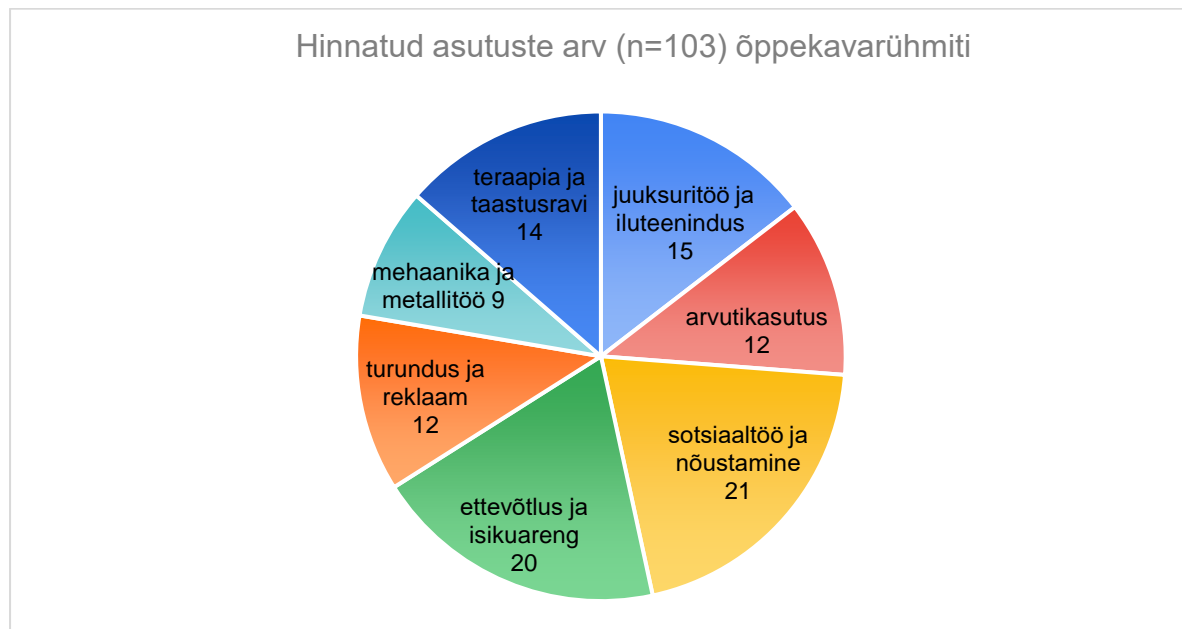
Veebilehtede hindamisest selgus, et informatsiooni avalikustamisega seotud nõudeid täidetakse enamasti osaliselt. Ligi pooled täienduskoolitusasutustest ei avaldanud oma veebilehel informatsiooni õppekorralduse põhimõtete ja täienduskoolituse tegevuse kvaliteedi

tagamise kohta. Näiteks, kuidas koolitusasutus tagab õppekavade kvaliteeti ja millised on õppetasu tagastamise põhimõtted. Samuti selgus, et rohkem kui sajal asutusel 757-st ei olnud veebilehel avalikustatud, kuidas õppija saab koolituse eest tasuta või millised koolitajad koolitusi läbi viivad ning mis on nende kvalifikatsioon. Kordushindamise tulemusel küll paljud asutused parandasid oma veebilehti, kuid üle 100 asutuse ei avalikustanud ka peale tagasiside saamist oma veebilehel infot, mis on seaduses nõutud ja õppijale vajalik koolitusvaliku tegemisel.

Õppe kvaliteedi hindamise tulemused

Õppe kvaliteedi hindamise eesmärk oli välja selgitada, kuivõrd asutuse õppekava(d) ja õppe kvaliteet vastab täiskasvanute koolituse seaduses ja täienduskoolituse standardis nõutule. Teave õppe kvaliteedi kohta annab tagasisidet sellest, kui realistlikud, asja- ja ajakohased on õppekavad ja kuidas täienduskoolitusasutus tagab õppe kvaliteeti nii keskkonna, koolitajate, õppekavade elluviimise kui ka õppijate toetamise kaudu. Õppe kvaliteedi hindamine tervikuna näitab, kas koolitusasutusel on oskused pakkuda kvaliteetseid ja seaduse nõuete kohaseid koolitusi, mis vastaksid õppija vajadustele ja võimetele ning tööturu ootustele.

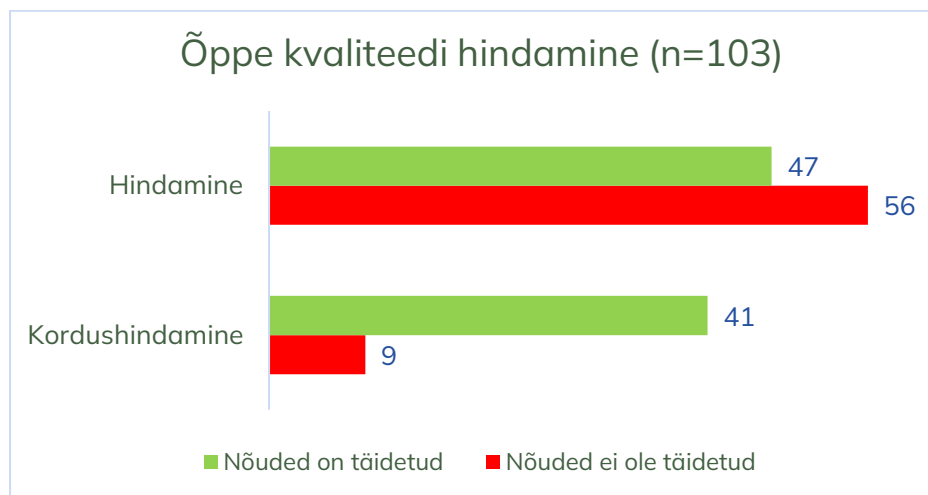
2022. aasta lõpuks hindasime 103 täienduskoolitusasutuse õppe kvaliteeti. Hinnatud õppekavade arv kõikide asutuste peale kokku oli 216. Lähtuvalt töötukassa ettepanekust hinnati asutusi seitsmes õppekavarühmas - ettevõtlus ja isikuareng¹, sotsiaaltöö ja nõustamine, arvutikasutus, juuksuritöö ja isikuteenindus, teraapia ja taastusravi, mehaanika ja metallitöö ning turundus ja reklaam. Hinnatud asutuste arvud õppekavarühmade lõikes on toodud joonisel 2, mis näitab, et enim hindasime sotsiaaltöö ja nõustamise ning ettevõtluse ja isikuarengu õppekavarühmades koolitusi pakkuvaid koolitusasutusi.

¹ ettevõtlus ja isikuareng ei ole ISCED kohaselt õppekavarühm. Antud jaotus tehti koostöös töötukassaga, et liita kokku juhtimise ja halduse õppekavarühma ettevõtluse suunaga õppekavad ja isikuarengu õppekavarühma õppekavad. Kuna paljud koolitusasutused pakuvad just ettevõtluse ja isikuarengu teemalisi koolitusi, siis oli mõistlik ühendada need teemad ja hinnata neid koos.

Joonis 2. Hinnatud asutuste arvud õppekavarühmiti

Hindamise tulemused on läbi aastate olnud üsna kõnekad ja annavad läbilõike sellest, kuidas on täienduskoolituse valdkonnas õppe kvaliteediga. Hindamistest selgus, et 103 asutusest 47 said positiivse ning 56 negatiivse tulemuse (Joonis 3). Seega täitsid vähem kui pooled hinnatud asutustest seaduses sätestatud miinimumnõudeid õppe kvaliteedile. Need tulemused näitavad, et seadusega nõutud informatsiooni olemasolu veebilehel või õppekavas ei taga veel seda, et õppe sisuline kvaliteet vastaks seaduses nõutule.

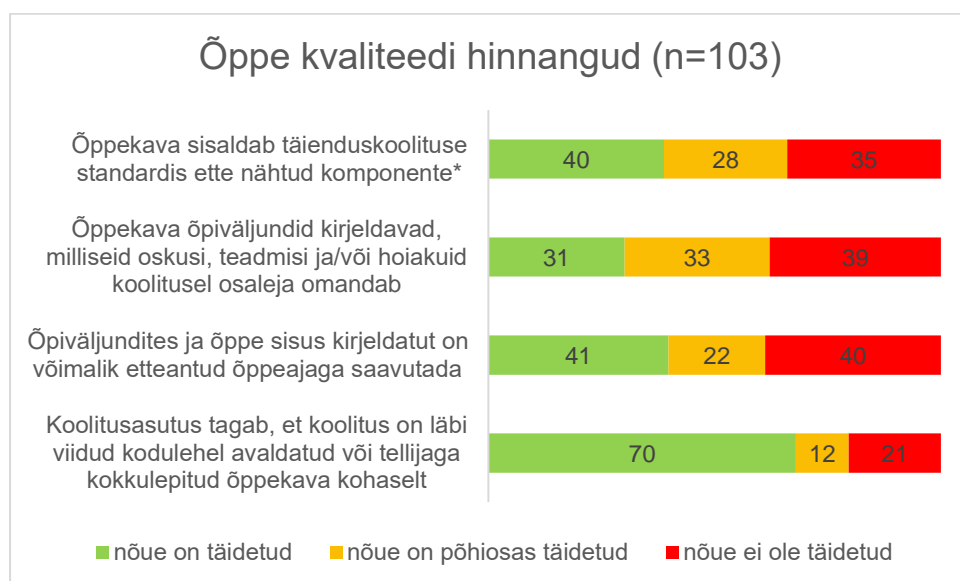
Joonis 3. Õppe kvaliteedi hindamisel osalenud asutuste tulemused

Kordushindamiste tulemused olid märkimisväärselt paremad. Negatiivse hinnangu saanud 56 asutusest tuli kordushindamisele 50 ja neist 41 said positiivse tulemuse. Kordushindamisele ei esitanud dokumente 6 asutust, neist 3 ei teinud seda korduvate meeldetuletustest hoolimata ja 3 asutusel ei olnud motivatsiooni kordushindamisele tulla, kuna töötukassa otsustas mitte rahastada juuksuritöö ja iluteeninduse valdkonna koolitusi, milles asutused tegutsesid. Kordushindamisele mitteilmunud asutustel jäi jõusse esmane negatiivne hindamistulemus. Kordushindamisel negatiivse tulemuse saanud asutustega tegelevad edasi töötukassa ning HTM.

Kui vaadata, millised on asutuste tulemused kriteeriumite kaupa, siis on näha, et peamiseks kitsaskohaks on õppekavade kvaliteet. Õppekavade puhul võib välja tuua neli peamist kitsaskohta (Joonis 4):

1. 35% hinnatud asutuste õppekavades puudub täienduskoolituse standardiga ette nähtud info või esitatud info ei ole asjakohane (nt lõpetamise tingimused ja väljastatavad dokumendid);
2. ligi 40% hinnatud asutuste õppekavade õpiväljundid ei kirjelda, milliseid teadmisi, oskusi või hoiakuid koolituse lõpuks omandatakse (nt esitatud on vaid märksõna loendid „ettevõtluse vormid“, „sissejuhatus majandusse“, millest ei selgu õppija omandatav oskus) või ei arvesta kutsestandardis või muus õigusaktis määratletud nõuetega (kehtib reguleeritud valdkondades või kutsetel põhinevate koolituste puhul);
3. ligi 40% hinnatud asutuste õppekavade õpiväljundites ja õppe sisus kirjeldatut ei ole võimalik etteantud ajaga saavutada (eriti praktiliste oskuste koolitused või koolitused, kus algajad pidid omandama edasijõudnute oskusi);

4. 20% hinnatud asutuste õppekavasid ei viida ellu kodulehel avaldatud või tellijaga kokkulepitud õppekava kohaselt (koolitaja ei olnud õppekavast teadlik ja õpetas midagi muud, kui õppekavas lubatu, osadel asutustel õppekavad formaalsed dokumendid ja sõltumata koolituse teemast, kas sotsiaaltöö või turundus, olid õppekavad sama sisuga).

Joonis 4. Õppe kvaliteedi hindamise tulemused²

Kokkuvõtvalt võib öelda, et ligi 40% hinnatud asutustest pakub koolitusi, mille õpiväljundid on ebaselged või ei vasta kutsestandardis või regulatsioonis nõutule ning neid õpiväljundeid ei ole etteantud ajaga võimalik saavutada. See tähendab, et kahel koolitusel viiest on tõenäosus, et õppija ei saavuta neid teadmisi või oskusi, mida koolitusega on talle lubatud. Samuti on tõenäoline, et ühte koolitust viiest ei viida läbi õppekavas antud lubaduste kohaselt. Need tulemused on kõnekad. Koolituse valimisel on oluline silmas pida, et

Samas näitasid hindamistulemused, et õppe läbiviimise nõuete täitmisega asutustel üldiselt probleeme ei ole. Koolitusasutused koguvad tagasisidet ja enamik neist kasutavad seda õppe kvaliteedi edendamiseks. Koolituste füüsiline keskkond on valdavalt hea ja üha rohkem pööratakse tähelepanu e-õppe keskkonna kvaliteedile. Enamikel koolitusasutustel on kvalifitseeritud koolitajad ja täiskasvanud õppija arengut toetatakse erinevate meetodite, paindlike lähenemiste ja tugisüsteemide toel. Õppegrupid on valdavalt väikesed (umbes 10 inimest), mis võimaldab õppijatele pakkuda personaalset lähenemist. Õppijaid toetatakse ka koolituse valimisel. Mitmetel asutustel on selleks eeltestid, mis aitavad välja selgitada õppija taset ja selle tulemuste alusel leitakse õppijale sobiv koolitus. Osad asutused toetavad õppijaid ka peale koolitust töökoha leidmisel.

Asutused on koostanud kvaliteedi tagamise- ja õppekorralduse põhimõtted, kuid samas selgus, et tegu on pigem formaalsete dokumentidega, sest nende põhimõtete rakendamine enamasti ei kajastu asutuse kodulehel reklaamitud õppekavades.

* Kriteerium, mille sisu erines 2020 I ja II poolaastal ning 2021 aastal. Näiteks hinnati I poolaastal, kas õppekava pealkiri on olemas, II poolaastal aga seda, kas õppekava pealkiri väljendab võimalikult täpselt koolituse sisu.

Peamised järeldused

Nelja aasta jooksul läbi viidud hindamiste tulemused annavad hea läbilõike sellest, milline on olukord täienduskoolituse turul. Selgus, et olukord on seinast sein. On väga häid koolitusasutusi, mis panustavad kvaliteedi edendamisse ja tagavad, et õppijad jõuaksid soovitud tulemuseni. Samas on ka neid koolitusasutusi, mis ei suuda täita seaduse miinimumnõudeid, rääkimata õppija arengu toetamisest.

1) 757 täienduskoolitusasutuse veebilehtede hindamine näitas, et vähem kui pooled neist täitsid informatsiooni avalikustamisega seotud nõudeid. Kordushindamise tulemusel paljud asutused parandasid veebilehti, kuid üle 100 asutuse ei avalikustanud ka peale tagasiside saamist oma veebilehel infot, mis on seaduses nõutud on ja õppijale vajalik koolitusvaliku tegemisel. See viitab, et info avalikustamisega seotud nõudeid peetakse formaalsuseks. Samas ei pruugi paljud asutused mõista, mida ühe või teise nõudega TäKS-is või täienduskoolituse standardis mõeldud on ning miks nende täitmine oluline on.

2) 103 asutuse õppe kvaliteedi hindamistest selgus, et õppekavad on koolitusasutuste peamiseks kitsaskohaks. Ligi 40% hinnatud asutustest olid õppekavades sõnastanud õpiväljundid puudulikult. Samuti ei ole umbes 40% koolitusasutuste õppekavade õpiväljundeid võimalik etteantud ajaga saavutada. Koolitusteks planeeritud maht on enamasti väike ja praktiliste oskuste arendamisele, mis on vajalikud valdkonnas iseseisvaks tegutsemiseks, pühendatakse liialt vähe aega, et oskused vajalikul tasemel omandada. Kutse taotlemiseks või valdkonnas tegutsemise õiguse saamise ettevalmistavatest koolitustest poolte puhul ei arvestanud õpiväljundid ja õppe sisu nende saavutamise hindamine õigusaktides ja kutsestandardites sätestatud nõuetega.

3) Õppe läbiviimise nõuete täitmisega asutustel suuri probleeme ei ole. Asutused on koostanud kvaliteedi tagamise- ja õppekorralduse põhimõtted, õppijatelt kogutakse tagasisidet, õppijate õppimise toetamiseks on loodud tugisüsteemid, õppijatele lähenetakse personaalselt.

4) Asutused ei ole järjepidevad enda ja riigi poolt seatud kvaliteedi põhimõtete järgimisel. Selgus, et õppekavade kvaliteedi põhimõtted, mis asutus on kirja pannud oma õppekorralduse alustesse või kvaliteedi tagamise alustesse, paljudel juhtudel veebilehel reklaamitud õppekavades ei kajastu. See on valdkonnas levinud probleem, mis viitab, et oskused õppekava koostada ongi napid, kuid samas on ka näha, et nii õppekava, kvaliteedi tagamise alused kui ka õppekorralduse alused on formaalsed dokumendid.

5) Õppijate toetamine enne ja peale koolitust. Õppe kvaliteedi valdkondlikud aruanded näitavad, et väga paljud täienduskoolitusasutused toetavad õppijaid õige koolituse väljaselgitamisel. Selleks viiakse läbi eelteste näiteks taseme selgitamiseks või vestlusi õppimise motivatsiooni tuvastamiseks ja õige koolituse leidmiseks.

Kokkuvõte

Lävendipõhine hindamismudel on ennast õigustanud. Esmane veebilehtede hindamine oli vajalik selleks, et selgitada välja, mil määral kajastavad asutused oma veebilehtedel TäKS-is sätestatud teavet. Tegemist oli vähest ressursi nõudva etapiga, mis võimaldas keskenduda

järgmises etapis – õppekavade ja õppe kvaliteedi hindamisel – ainult nendele asutustele, mis olid esmase hindamise edukalt läbinud. Selline lähenemine osutus asjakohaseks, kuna info avalikustamisega seotud nõudeid ei täitnud esmasel hindamisel pooled asutused. Samas näitas õppe kvaliteedi hindamine selgelt, et info olemasolu veebilehel ei taga alati sisulist kvaliteeti, ning asjakohase hinnangu andmiseks õppekava ja õppe kvaliteedile on teine etapp vajalik.

Hindamise tulemustel on olnud mõju. Hindamise käigus saavad asutused tagasiside, mille põhjal muuta pakutavat teenust kvaliteetsemaks. Ligi 70% asutustest, kes algselt said veebilehele negatiivse hinnangu, parandasid veebilehte ja läbisid selle hindamise positiivselt. Veidi üle 80% asutustest on õppe kvaliteedi kordushindamise läbinud positiivse tulemusega. Mõlemad hindamised on andnud hea läbilõike sellest, mis on hästi ja kus king pigistab.